

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 218

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר ה' אֶלְקֵיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם"

"וְהָיָה ה' מְבַטְחוּ"

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

צריך האדם להזהר בקלות בדברי הרשות שלו? ומשום כך יפה תלטה התורה כל היעודים והברכות בעבירות שהאדם דש בעקביו, מפני שאם האדם נזהר בהן, הריהו הולך ממילא לבטח דרכו.

בא וראה עד היכן מגיעה חובת זהירות זו בדברים הקלים במעשיו של האדם ועד כמה צריך האדם לראות בכל עבירה קלה, בכל מעשה רשות שלא נעשה במדה הראויה, סטיה חמורה מדרכי התורה ופריצת גדריה, אמרו חז"ל: **'למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה, יזיר עצמו מן היין'** (סוטה ב.).

נתבונן נא בדברים, במה הכתוב מדבר? הלא הוא מדבר באשת איש שזינתה, עבירה חמורה שבחמורות. ומעבירה כזו יש לו לכל אדם אף החסיד שבחסידים לפחד שלא יהא נכשל בה ואם תשאל: הא כיצד? בעטיה של מה יתכן שהוא יכשל בעבירה חמורה כזו? התשובה על זה היא: אכן יתכן הדבר בעטיה של לגימת יין מיותרת! ואזהרה הזהירה תורה לכל הרואה את הסוטה בקלקולה, כל הרואה יהיה מי שיהיה, רצונך שלא תבוא לידי איסור אשת איש,

המשך בעמ' 2 <<<

להטותו מדרך חיים לדרך המות, אלא אף מעשים שאין בהם משום עבירה כלל, דברים שברשות, אם רק אינם נעשים במדה המתאימה לדרך התורה, הרי הם עלולים להביא את האדם לידי חמורי חמורות.

אמרו חז"ל: **'אין אדם חוטא אלא מתוך אכילה ושתיה'** (ספרי האזינו) וכך פירשו על הפסוק (דברים יא): **'הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְשִׁבַּעְתֶּם, אֹכְלִים וְשֹׁבְעִים, הַשְּׁמֵרוּ לְכֶם שְׁלֹא תִבְעֵטוּ, שְׂאִין אָדָם מִרֹד אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׁבִיעָה, שְׁנֹאֲמַר (דברים ח): 'פֶּן תֹּאכַל וְשִׁבַּעְתָּ, מֵה אֹמַר אַחֲרָיו? 'וְרַם לְבַבְךָ וְשִׁכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ''** (ילקוט תתסה). רואים אנו מזה, כי אף דבר שהוא רשות גמור ואין בו שום איסור, אעפ"כ עלול להביא לידי מרידה במקום ח"ו, כמה

ואמרו חז"ל: **'עבירות שאדם דש בעקביו, זהו שאמר הכתוב (תהילים מט): 'לְמָה אֵיךָ בִּימֵי רַע עֲוֹן עֲקָבֵי יְסוּבֵינִי', אמר דוד: 'רבש"ע! ממצוות חמורות שבתורה איני ירא, מפני שהן חמורות, אבל מתירא אני מפני הקלות, שמא עברתי עליהם מפני שהם קלות' ' (ילקוט תתמ"ו). ממדרש זה אנו למדים, שלא בעבירות חמורות בלבד, אלא אף בעבירות הקלות צריך האדם להזהר. אבל הרי הפרשה**

אינה מזכירה לפי דרשת חז"ל כי אם את העבירות הקלות גרידא ובשמירתם של אלו תלטה כל הברכות האמורות באותה פרשה ומה טעם?

הדברים יתבהרו לנו בהתבוננותנו על שרש ויסוד גדול בחיי האדם והליכותיו; עיקר גדול ומכריע בהנהגת האדם הוא הצעד הראשון, אם האדם בתחילת דרכו מתיצב על דרך טובה, הרי כל מעשיו נמשכים ונגררים אחר המעשה הראשון לטוב. ואם ח"ו להיפך או להיפך. כי לעולם אין היצה"ר בא אל האדם ואומר לו: 'לך עבוד ע"ו', אבל מתחיל הוא בקלות ומסיים בחמורות.

והואיל וכן, אם נזהר האדם ונשמר מן הקלות הריהו ממילא שמור מן החמורות, אבל אם הוא מזלזל בקלות, סופו בא לידי חמורות. ולא רק עבירות קלות בידם

הזר עצמך מן היין! והלא שתיית יין אין בה שום איסור, אדרבה הכתוב עצמו משבח את היין, **"וַיַּיֵן יִשְׁמַח לִבְבֵּי אַנְוָשׁ"** (תהילים קד).

אבל כך היא המידה, משעבר אדם את המידה ולגם לגימה יתירה, הריהו נתון לסכנה להכשל בחמורה שבחמורות, שהרי כבר הביא עצמו לידי חמורה שבחמורות, הוא התמסר לתאוה, תהא התאוה אסורה, או מותרת, אבל תאוה. ואם כיום היתה זו תאוה מותרת למחר תהא זו תאוה אסורה, שהרי למן הרגע ששתה שתיה שאינה לצורך, שתיה לשם הנאה בעלמא, חרג מגדרי התורה ומסר עצמו לשלטון התאוה ושוב אין כל מעצור לפניו.

מאידך מצינו שרוממו חז"ל את מעשי הרשות של האדם כשהם נעשים לפי רצון התורה והעמידים במדרגה שוה עם העבודות הכי נעלות, אותה אכילה ושתייה שהיא הרת סכנות לאדם והוא עשוי לבוא על ידה לידי העבירות החמורות ביותר, אותה אכילה ושתייה כשהיא באה בכונה ישרה ועל פי דרכי התורה, תהא במדרגה נעלה, הרי היום **'שאינ בית המקדש קיים, שלחנו של אדם מכפר'** (מנחות צז.). אכילת רשות זו היא המכפרת עליו כמזבח, הרי לנו כוחם של דברים שברשות עד היכן הוא מגיע.

והואיל וכך, כמה האדם חייב להזהר ולהשמר שמירה יתירה במעשיו, אף מעשה הרשות, שלא יתיצב על ידם על דרך לא טוב ותהא זו ראשית דרכו אל האבדון ח"ו. אלא ישים לבו על מעשיו בתחילת דרכו ואז הרי **'מרובה מידה טובה'**, יהיו שאר מעשיו נמשכים אחר מעשהו הראשון בדרך הטוב והישר וכבר אמרו חז"ל: **"וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע"** (דברים כח) **מכאן אמרו התחיל האדם לשמוע קמעה, סופו לשמוע הרבה. "אם שָׁכַח תִּשְׁכַּח"** (דברים ח), **אם התחלת לשכוח, סופך שתשכח כולה'** (תנחומא ב'שלח'). (נתיבות המוסר דף 86).

"וַיַּעֲנֶה וַיִּדְעַבְהָ וַיֵּאכְלֶהָ אֶת הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדְעָתָ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיהָ לְמַעַן הוֹדִיעַהּ כִּי לֹא עַל הַלְחָם לְבָדוּ יַחֲיֶה הָאָדָם כִּי עַל כֹּל מוֹצֵא פִי ה' יַחֲיֶה הָאָדָם" (דברים ח ג)

הדרך הנכונה ליראי ה' הרוצים להגיע לשלמות האמיתית, היא לבטוח בה' מבלי שום סבה ואינם צריכים לגלגול הסבות ורוב ההשתדלות המטרידים את

האדם בעוה"ז וגורמים למעט חובתו ושלמותו לעוה"ב והשי"ת יטריפם מבלי שום השתדלות מצידם, כי הרבה שלוחים למקום להכין טרף ליראיו.

וכמאמרם ז"ל (רש"י שמות טז לב): **'בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם: "למה אין אתם עוסקים בתורה?" והם אומרים: "נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס?" הוציא להם צנצנת המן אמר להם: "אתם ראו דבר ה'". "שָׁמְעוּ" לֹא נֹאמַר, אֲלֵא "רְאוּ" בִּזְהָ נִתְפָּרְנוּ אֲבוֹתֵיכֶם. הֲרֵבָה שְׁלֹחִין יֵשׁ לֹו לְמִקוֹם לְהַכִּין מִזוֹן לִירְאִיו'.**

הרי שלעוסקים בתורה ויראי ה' **"הִנֵּה עֵין ה' אֵל יִרְאִיו לְמִיַּחְלִים לְחֶסְדוֹ"** (תהילים לג). להכין להם מזון ע"י סבות נעלמות, מבלי שום השתדלות ותחבולות מצד האדם, אמנם ה' יטריפם באופן פלאי לגמרי שלא ישוער בשכל האנושי. וכמו שהמן הגיע לישראל מבלי שום סבה והשתדלות ובאופן פלאי שלא ישוער בשכל האדם כלל וכמשה"כ: **"וַיַּעֲנֶה וַיִּרְעַבְהָ וַיֵּאכְלֶהָ אֶת הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדְעָתָ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיהָ"**, ביאורו: שהמן הגיע להם מבלי שום סבה ובאופן פלאי לגמרי, שלא עלה על דעתם שיתכן להיות כזאת. ויתכן שמפני זה הגיע המן לישראל בדרך נס לגמרי שלא ישוער בשכל האדם כלל וכלל, כי כל דבר שהוא בכלל האפשרות בשכל האדם, אף אם יגיע זה אליו בדרך מסובך מאד וע"י גלגול הסבות באופן פלאי, בכל זאת אחר שהוא ענין של אפשרות המושג בשכל האנושי, הרי ניתן מקום לבני אדם לתלות בסבות ולחושבם לסעד כל שהוא.

והיה מדרכי ה' וטובו ללמד להועיל לישראל שיגיע להם טרפם באופן נסיי לגמרי, שלא יצויר אפשרות בשכל האדם כלל, להראות להם בכירור שאין מהצורך לסבה אף לסעד כל שהוא להכין מזון ליראי ה' וחושבי שמו וברוקא אחר שהעמיד את ישראל במצב של עוני ורעב מצד הטבע ושלל מהם כל סבות אפשרויות להשיג טרפם, רק אז האכיל להם את המן, להראות להם ולדורות הבאים, שמבלי שום סבה נותן טרף ליראיו.

והיסוד העיקרי בדרך הבטחון **"ה' צִלָּהּ"** (תהילים קכא). **'בְּמִדָּה שֶׁאֲדָם מוֹדֵד, בְּהַ מוֹדֵדִין לוֹ'** (סוטה א). וכמו שמבואר בהרמב"ן בפירושו על התורה וברמב"ם הל' 'שמטה ויובל' וב'חובת הלככות' פ"ה מ'שער הבטחון', שיראי ה' הרוצים להפנות לבם מטרדות העולם, אינם צריכים לגלגל בסבות העולם להבאת טרפם, כמו שנאמר (משלי י): **"לֹא יִרְעִיב ה' נַפְשׁ צַדִּיק"** ויכולים לחיות במנוחת נפשם מבלי שום טרדה בעולם.

ואף שמבואר ברבינו יונה ז"ל: **'ש'מידת הבטחון, היא מצות עשה מן התורה'** (שע"ת ג לב). אמנם כשנסתכל בדבר נראה, שמידת הבטחון לבד מה שהיא מצוה חוקית, עיקרה ויסודה הוא בשכל.

נצייר בדעתנו, על אדם ששם בטחונו באדם כמוהו, הוא בוטח רק עליו ולא בזולתו, היעלה על הדעת שהאדם שבטח בו, אם ידוע לו שהאדם הזה לא יקוה לשום אדם בעולם ואינו מקבל מזולתו, רק שם כל בטחונו עליו ואפילו ימות ברעב לא יקבל מזולתו, שלא ישתדל מי שבטח עליו לפנות אליו ולמלאות חפצו ומחסורו, שהרי הוא בוטח רק עליו לא בזולתו והבטחון בו זה הוא הסבה שיושלם צרכיו ע"י מי שבטח עליו. וכל זה באדם עם מעוט יכולתו וחולשת השגתו למלאות חפצו ומעוט ידיעתו באופני טובותיו ומחסורו, כ"ש הבורא ית"ש שהוא חזק מכל חזק, המרחם עליו מבטן אמו, אשר כל היכולת רק בידו לא בזולתו והוא יודע אופני טובותיו ומחסורו.

והאדם מוכרח הוא שיבטח על ה' מבלי סבה, כדי שלא יפול ח"ו ב"פְּחֵי וְעַצְמֵי יָדֵי עֲשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה" (דברים ח). וכמ"ש אדמ"ור ז"ל, כי מי שמרבה בהשתדלות הוא מכת הכופרים ר"ל אשר בוטחים על חילם ורוב אונם ומובן מצד השכל שהאדם שיעשה לו גדר למעט לגמרי מהשתדלות, אפילו לא היה מצד הדין רק בגדר **'אמרינו לנזירא: סחור סחור, לכרמא לא תקרב'** (שבת יג). שלא יכשל ח"ו ב"פְּחֵי וְעַצְמֵי יָדֵי", ההכרח מצד השכל הוא ש **'הַבּוֹטֵחַ בְּה' חֶסֶד יְסוּכְבְּנוּ"** (תהילים לב). כי באמת אין לו דרך אחרת ואין לו על מי לבטוח זולתו, כי רק הבוית"ש יכול למלאות מבוקשו, כי הוא יודע אופני תחלואיו וארוכותו יותר ממה שהאדם יודע בעצמו וכל היכולת רק בידו לא בזולתו ואדרבא האדם הזה השיג הדעה האמיתית, הלא ברור הוא שהבוטח יטריפו הבורא מבלי שום גלגול הסבות. ואם יהיה בוטח בה' באמת ולא יבקש זולתו ולא יקוה בלעדו, הלא בהכרח שישג חפצו וכל מחסורו יתמלא, מלבד שלפי האמת, היא מידה ומצוה בחוק ובשכל.

והחוב על האדם לשום כל השתדלותו להשיג מידת הבטחון, אשר היא יסוד כל התורה כולה כמבואר באו"ח להרא"ש וכל מצב האדם תלוי בה. ולכן נשים כל בטחונונו בה' ואז יהיה לנו סייעתא דשמיא שנהיה מן הבוטחים בה' **"וְהָיָה ה' מְבַטְחוֹ"** (ירמיה יז). ביאורו: אם האדם מוסר נפשו להיות בוטח בה', אז יהיה ה' מבטחו, היינו: שיהיה מן הבוטחים בה' באמת. (מדרגת האדם' דרכי הבטחון' ג). ■

יסורין

"וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מִיִּסְרֶךָ"

כיצד אפשר לברך על יסורים? ומדוע גם הצדיקים מתיסרים?

כשאין לו מונע כו'. וזהו סוד יסורין של אהבה, כי אי אפשר לאיזה צדיק, שעם היות איננו חוטא והוא מקיים המצוות כולן, שלא יטרידוהו מעט תאות העולם מהתדבק בבוראו. ומפני זה השם יתברך מביא לפעמים יסורין על הצדיקים אף על פי שלא נכשל בעבירה, אלא כדי שיוסיפו להתרחק מעניני העולם הזה ושלא יתפתו אליו כלל כו', עיין שם. ובפרק 'השוכר את הפועלים' (בבא מציעא פד:) רבי אלעזר ב"ר שמעון קבל עליו יסורין וכן רבנו הקדוש, יסורין גדולין ועצומים, עיין שם.

נשמע מכל הלין, שיסורים הם טוב לאדם, על כן כשם שמברכים על הטובה: **"בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרַב פֶּלַח"** (דברים כח) כן מברכין על הרעה בשמחה, **כי "אֱלֹקִים חֲשָׁבָה לְטֹבָה"**, אף שזה נעלם מבני אדם. (השל"ה הקדוש בעשרת המאמרות הובא ב'אורה של תורה'). ■

ידי יסורין, תורה וארץ ישראל והעולם הבא כו'.

להודיענו כי ביסורי הגוף גובר הנפש שהוא הפכו. ועל כן בחר אברהם בזרעו שיפלו בגלות על עונם, כדי שלא יפלו בגיהנם, כדאיתא ב'בראשית רבה' (פרשה מב מד כא ושמות רבה נא ז) עיין שם. כי טוב לישראל לענות גופם ביסורים וצרות וגליות ולא יענש נפשם בעונש הנצחי. והעיקר שהיסורין מביאין לידי תשובה. והר"ן בדרשותיו בדרוש העשירי נתן טעם לשבח על זה: כי כשהאדם בימי שלוה אינו מכיר ואינו ובוהן את הדברים על אמיתתן מפני הדמיון הנטוע באדם וכו', שהוא טורדו ומראה לו תמיד העולם הזה ותאוותיו. אבל כאשר צר לו, אינו יכול לפתותו על דרך זה ולפיכך מכיר האמת על בוריה ומבקש ה' לא להמלט מהצרה לברך אלא **"בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ"**, שהשכל נוטה למה שבטבעו לנטות

'תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר: "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין? שנאמר (תהילים צד): **"אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ קָהּ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדְנוּ"**. ארץ ישראל דכתיב: **"כִּי פֶאֶשֶׁר יִיִסַר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֵיךָ מִיִּסְרֶךָ"** וכתיב בתריה: **"כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה"**. העולם הבא, דכתיב (משלי ו): **"כִּי גַר מִצְנָה וְתוֹרָה אִוֵּר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר"** (ברכות ה.).

בפרק 'חלק' (בראשית רבה ט ח): **"וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד"**, אמר רב הונא: זו מידת יסורין. טובה מאד, אתמהא, אלא שעל ידיה באין הבריות לחיי העולם הבא. וכן שלמה המלך אמר (משלי ו): **"חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר"**. ובפרק קמא ד'ברכות' (ה.): **"שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא על**

עלי הגיון

"כי יגרתני מפני האך והחמה אשר קצף ה' עליכם"

גודל מעלת הצדקה בתקופה של הסתר פנים

יגרתני מפני האך והחמה, אם חטא איש ולא עשה טוב ועבר על צווי השי"ת, אז באו אף וחמה וענשו אותו על רוע מעלליו תיכף ומיד, על - כן לא פלא הדבר אם עשו אז בצדקת ה' ושמרו את מצוותיו, כי מוכרחים היו לזה. אמנם כעת בזמן הגלות, שנתקיים בנו דברי תורתנו הק' **"וְהִסְתַּרְתִּי פְּנֵי מַהֵם"** (דברים לא

אמר רבי אלעזר: **"גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבנו, דאילו במשה רבנו כתיב: "כִּי יִגְרַתִּי מִפְּנֵי הָאֶךְ וְהַחֲמָה" ואילו בצדקה כתיב (משלי כא): "מִתֵּן בְּסֵתֶר יִכְפֶּה אָף"** (בבא בתרא ט:). פרוש: כי בעת הזאת אשר מתנהג ה' עמנו בהעלם ובהסתר ואע"פ כן נמצאים הרבה שעושים צדקה, הגם כי לא יראו שכרם תיכף ומיד, על כרחך האיש הזה גדול מאד מאלו החסידים והתמימים שהיו בזמן משה רבנו ע"ה. וזהו **"גדול העושה צדקה בסתר"**, היינו: בעת שהעולם מתנהג בסתר, על דרך הסתר ושלילה, גדול האיש הזה, יותר מאלו שהיו בזמן משה רבנו ע"ה. דאילו בזמנו כתיב: **"כִּי**

"וְכִסֶּף וְזָהָב יִרְבֶּה לָךְ"

מתי הכסף קודם לזהב ומתי להיפך?

"וְכִסֶּף וְזָהָב יִרְבֶּה לָךְ" (ח יג)

פנינים לפרשה

"לא ישימם כך ונתנם בכל שנאיה" (ז טו)

צריך להתבונן בשינוי הלשון, למה בהתחלה כתוב בלשון שימה ואח"כ כתוב בלשון נתינה?
 מובא בספרו של המהרי"ל דיסקין זצ"ל להסביר זאת: על פי דברי הגמ' במסכת 'מנחות' (נט:): **'אמר רבי יצחק בר' יוסף, אמר רבי יוחנן: 'נתן משהו שמן על גבי כזית מנחה, פסל' ולמדוהו ממה שכתוב בתורה בלשון (ויקרא ה): 'לא ישימם', כלומר: אפילו שימה כל שהיא, נתן כזית לבונה על גבי משהו 'מנחה פסל', אבל אם נתן משהו לבונה לא פסל ולמדוהו ממה שכתוב איסורו בתורה בלשון: 'לא יתן' (שם) עד שיהא שעור נתינה והיינו: 'בכזית', עיין שם בפ' רש"י ותוס' ומעתה מתבארים הדברים באופן נפלא, הפסוק אומר (דברים ז): **'וְכָל מְדוּי מְצָרִים הָרְעִים לֹא יְשִׁימם כֶּךָ'**, כלומר: אפילו שימה כל שהיא **'לא ישימם כֶּךָ'**, אבל **'וְנָתַנְם בְּכָל שְׁנֵאִיה'**, היינו: בשעור גדול שיתקיים בו שעור נתינה ולא שימה כל שהיא.**

"ולא תעבד את אלקיהם כי מוקש הוא לך" (ז טז)

כתב הגר"א באדרת אליהו: יש להתבונן, הלא זה עבירה החמורה של עבודה זרה ולמה נכתב הלשון לטעם בדבר **'כי מוקש הוא לך'**? וביאר: שכונת הכתוב שחוק מצעם העבירה שעובר בזה, יש בזה עוד ענין שזה ג"כ **'מוקש'**, לפי שאחז"ל במסכת 'בבא בתרא' (טז:): **'הוא השטן, הוא היצר הרע, הוא מלאך המות'**, מתחילה יורד ומשטין ולבסוף עולה ומקטרג ויורד עמו בגיהנם ונוקם ממנו.

כאן הקדים הכתוב את ה"כסף לזהב" וכן בפרשת המלך נאמר (דברים יז): **'וְכִסֶּף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד'** וכן אצל אברהם אבינו נאמר (בראשית יג): **'וְאַבְרָם כֶּבֶד מְאֹד בְּמִקְנֵה בְּכֶסֶף וּבְזָהָב'**, אבל בשאר מקומות הקדים את הזהב לכסף, כגון: בפרשת המשכן (שמות כה) **'זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת'** וכן בפרשת הגעלת כלי מדין והדברים צריך ביאור.
 רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א מבאר בספרו 'טעמא דקרא': שבמקום שמדובר בעשירות מקדים את ה"כסף לזהב", שכן דרך המתעשר שבתחלה מרבה לו ה"כסף" ואח"כ מרבה לו אף ה"זהב". אבל בשאר מקומות מקדים את הזהב, לפי שזה הדבר יותר חשוב והחשוב במעלה קובע לו מקום תחילה.

וכן מוכיחים כאן הפסוקים שהולך מן הקל אל הכבד כדרך המתעשר, שאמר בתחילה (דברים ח): **'פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁבַּעְתָּ וְצִאֲנָה יְרִבְּוֹן וְכֶסֶף יִרְבֶּה לָּךְ'** וגו', בתחילה במאכל אח"כ ב"בתים" ואח"כ בבקר וצאן ואח"כ ב"כסף וזהב".

"כי יגרתני מפני האף והחמה" (ט יט)

הנה מה שהזכיר הכתוב **'האף והחמה'** בה"א הידיעה, יש לבארו לפי מה שאמרו חכמינו ז"ל במסכת 'נדרים' (לב:): **'בקשו אף וחימה לבלוע למשה'** עיין שם, נמצא אם כן שהם היו כבר ידועים לו ומוזה פחד, לכך נכתב בה"א הידיעה.

"זכר לעבדיה לאברהם ליצחק וליעקב" (ט כז)

יש להעיר שבפר' כי תשא' כתוב: **'זכר לאברהם ליצחק ולישׂראל עבדיה'** ועל מה ולמה פה כתוב הכתוב: **'וְלִיעֲקֹב'**? ויתכן לישב הערה זו לפי מש"כ רבינו יעקב 'בעל הטורים' שם בזה"ל: **'כאן**

הקדים האבות **'לעבדיה'**. וכתוב התם (דברים ט כז): **'זכר לעבדיה לאברהם לא יוסף וישראל'** לומר, כי היו עבדיו מתחלה ועד סוף. כיוצא בו דוד עבדי (מ"א יא יג) **'ועבדי דוד'** (יחזקאל לד כד). לפי"ז י"ל מה שכתוב **'יעקב'** שהרי תחילת עבודתו היתה בשם **'יעקב'** ורק לאחר מכן קבל את השם **'ישׂראל'**.

ומן הענין לציין עוד למה שכתוב במדרש המובא ב'מושב זקנים': **'זכר לאברהם'**, פירושו: אם עשו אלקי זהב, **'זכר לאברהם'** ששבר אלילים של תרח ושרפם. ואם זבחו לו, **'זכר ... ליצחק'** שנעקד ע"ג מזבח ויכפר זבח בזבח. ואם השתחוו לו, **'זכר ... ליעקב'** שטמן את אלקי הנכר. ואם אמרו (שמות לב): **'אלה אלקיה'**, **'זכר ... לישׂראל'** שאמרו (דברים י): **'שמע ישׂראל ה' אלקינו ה' אֶחָד'**. מיד: **'וַיִּנְחַם ה' (שמות לב) וגו', ע"ש. ולכן כתוב גם 'יעקב' וגם 'ישׂראל'.**

"לא יתיצב איש בפניכם" (יא כה)

פירש רש"י: **'מה ת"ל 'איש' אפילו כעוג מלך הבשן'**. הקב"ה מבטיח לעמו ישראל: **'אם שמר תשמרון את כל המצוה'**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

לדמשק ובא אליו רבינו האר"י זצ"ל, בחלום ידבר בו ואמר לו, הסכלת עשו כי זה השר היה גלגול סנחריב וכן נקרא אבו סיפ"ן שבערבי פירוש: 'אבי התרבות' ואתה יש בכך נצוץ חזקיה המלך והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה חזקיה המלך ע"ה שהוא מהדברים שלא הורו כמבואר במסכת 'ברכות' דף י: ובוזה שהיית פותח מי גיחון היה נעשה אתחלתא דגאולה. והשיבו מהרח"ו לא רציתי להשתמש בשמות הקדש. אמר לו האר"י ז"ל אם לא היית משתמש בשמות הקדש לבא לדמשק החרשתי, אבל מאחר שנשתמשת לזה היית יכול להשתמש לפותחו והיה נעשה קידוש השם ותיקון גדול. אמר לו מהרח"ו: "אם כן אחזור כעת לירושלים לפותחו". אמר לו האר"י ז"ל: "כבר חליף שעתא ולא זימניה הוא". ■

נסגרים פתחי שערי ירושלים, כי כל הישמעאלים הולכים בעוה"ר לבית המקדש ונשאר העיר כמעט ריקנית על כן סוגרים השערים וההולך שם אצל שער אחד אשר הוא סמוך למגדל, שומע קול מים רבים שהולכים מתחת לארץ. ובזמן שהרב מהרח"ו היה בעה"ק ירושלים בא שר אחד תקיף הנקרא אבו סיפ"ן, שידע שמלך ישראל סתם מי גיחון ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפתחו ואמרו לו הגויים יש חכם אחד שהוא אלקי ושמו רבי חיים ויטאל ודאי שהוא יכול לפתחו. ושלה אחריו ביום הששי ואמר לו גוזרני עליך שבעוד שאני הולך הוא לבית המקדש פתוח תפתח את הנהר הזה שסתם המלך שלכם והוא נצרך הרבה לעיר ועליך מוטל לפתחו ואם אין דמך בראשך. ומהרח"ו עשה קפיצת הדרך וברח

הזאת... לאהבה את ה' אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו", או "לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ". הבטחה זו, הבטחה היא לכלל ואף לפרט, גם יחידים הדבקים בהקב"ה ועושים מצוותיו באמת ובתמים, מובטחים הם בהבטחה שלא יאונה לצדיק כל רע ולא יהא הצדיק נעזב. רבנו החיד"א בספרו 'שם הגדולים' ערך מוה"ר רבי חיים ויטאל זצ"ל, הביא שהפצירו בו לספר מעשה מיוחד שהיה עם רבינו חיים ויטאל ואף שאין ברצונו לכתוב מעשיות, מ"מ להפצרתם אמר לגלות מה שקבל מרבני זקני עה"ק ירושלים ת"ו. וזה ספור המעשה: ידוע שחזקיה המלך ע"ה מפני סנחריב סתם את מי הגיחון ועד היום מידי יום ששי בחצות

רמז

"ארץ אשר לא במסכנת תאכל פה לחם לא תחסר כל פה"

הכרח הצדיק והדרשן לעטוף דבריו בהסתרות ובלבושין

התורה הנקראת "לחם" בלבושין, כי יהיה "מלאה הארץ דעה" (ישעיה יא ט). ותוכל לפרש התורה בלי לבושין, "לא תחסר כל פה" שתמיד יהיה מאיר אור התורה הנקרא כל בתורה והכל ישיגו פנימיות התורה בלי שום לבוש והבן. (דגל מחנה אפרים עה"ת) ■

כדי שיבינו והנה "מסכנת" לשון הסתרה והטמנה כמו (שמות א): "ערי מסכנות לפרעה" (שמות א יא). שהיא לשון אוצר שמטמינים שם דברים יקרים. וזה ישלומר שמרמזו הפסוק: "ארץ אשר לא במסכנת תאכל פה לחם" פירוש: לעתיד כשתבואו לארץ לא תצטרכו להסתיר ולהלביש

עוד ירמוז כי הנה לפעמים כשהצדיק אומר תורה לבני אדם הוא מלביש אותה בכמה לבושין וכסויין בכדי שיוכל להטעים ולהסביר להם הדבר, כי לא היו מבינים הנקודה פנימית לחוד בלי לבוש, מחמת קצר דעתם ולכן צריך להסתיר הנקודה פנימית בכמה לבושים

תפלה

"שמע ישראל"

המשך ביאור קריאת שמע

תשמר עליה" (משלי ב יא) ואומר: "בהתהלךך תנחה אתך בשכבה תשמר עליה" (שם ו כב). "וקשרתם לאות על ידה" נגד "לא תגנב", פירוש: "לא תגנב" עם היד, "והיו לטטפת בין עיניך" נגד "לא תענה", כמאמר: 'עדים זוממים בראיה תליא'. "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" נגד "לא תקמד בית רעה... אשת רעה... וכל אשר לרעה". (פנינים משלחן הגר"א). ■

יום השבת", כי ימי חול הם דרגא דיראה. ושבת דרגא דאהבה. ולפיכך אנו אומרים בתפילת שבת: 'באהבה ובכבוד הנחלתנו'. "והיו הדברים האלה" נגד "כבוד את אביך", כדרשינן: 'במה אתה מכבדהו, בדברי תורה'. "ושננתם לבניה" נגד "לא תרצח", כמאמר חז"ל: 'כל שאינו מלמד לבנו תורה, כאילו רצחו'. "ודברתם בם בשבתך בביתך ובכל יום בדרך" נגד "לא תנאף", כמאמר: "מזמה

בשבוע שעבר הבאנו את פירוש רבנו בחיי על הפסוק הראשון של קריאת שמע מפרשת 'ואתחנן' ואילו הגר"א להלן מביא רמזים לכלל עשרת הדברות בפרשה הראשונה. בפרשת קריאת שמע נכללו כל עשרת הדברות. "ה' אלקינו" (דברים ו) נגד "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ). "ה' אחד" נגד "לא יהיה לך אלקים אחרים", "ברוך שם כבוד" נגד "לא תשא". ולכך תקנו חז"ל אל המזכיר שם שמים לבטלה, שיאמר תיכף; 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. "ואהבת" נגד "זכור את

אימתי כותבים פרוזבול?

מערכת 'הברותאי'

מיוחד 5 'גנזי המלך'

שאלה: האם צריכים לעשות שטר פרוזבול בערב שנת השמטה, בכדי שיוכל כל אחד לתבוע חובו לאחר מכן?

תשובה: בשו"ת 'יחיה דעת' (ד סב) כתב: נאמר בתורה (דברים טו א): **"מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה"**. ופירש רבי אברהם בן עזרא, **"מִקֵּץ"** היינו: בתחלת שנת השביעית וכמו שכתוב ב'ירמיה' (לד): **"מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלַחוּ אִישׁ אֶת אָחִיו הָעֶבְרִי"**, שפירושו: בסוף השנה הששית ובתחלת השנה השביעית. ולפי זה, יהיה אסור לתבוע חובו בתחלת השנה השביעית אלא אם כן עשה פרוזבול בערב ראש השנה של שנת השמטה.

אולם חז"ל אמרו (בערכין כח): **"השביעית משמטת בסופה, שנאמר: 'מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה'"**. וב'ספרי' פרשת 'ראה' אמרו: **"מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה"**, יכול מתחילת השנה (או בסופה)? הרי אתה דן; נאמר כאן: **"קֵץ"** ונאמר להלן: **"קֵץ"** (דברים לא) מה **"קֵץ"** האמור להלן; בסופה ולא בתחלתה, אף **"קֵץ"** האמור כאן; בסופה ולא בתחלתה.

וכן פסק הרמב"ם (שמטה ויובל' ט ד). אכן, עדין יש לדון מדברי הרא"ש (גיטין' ד יח), שהביא מה שאמרו ב'תוספתא' (שביעית' ח) **"אימתי כותבים פרוזבול? - בערב ראש השנה השביעית"**.

וכתב, שהטעם לזה, שאף על פי ש'השביעית משמטת בסופה', מכל מקום, הלאו ד"לא יגש את רעהו ואת אחיו פי קרא שְׁמִטָּה לה' " (דברים טו) נוהג כבר בתחלת שנת השמטה ורק אם הלוה מחזיר לו החוב מעצמו אינו צריך לומר לו **"משמט אני"**.

אולם בשו"ת המיוחסות להרמב"ן (צח) הביא דברי 'בעל העיטור' שכתב כדברי הרא"ש וכתב עליו: **"אינו אלא מן המתמיהים בדינו, שהרי אין שביעית משמטת אלא בסופה וגירסא משובשת נזדמנה לו בתוספתא וקבלה כהלכתא בלא טעמא"**.

והנוסחא המדויקת בתוספתא, **"אימתי כותבים פרוזבול ערב ראש השנה של מוצאי שביעית"**. וכן בדקתי בפירוש המשניות של רבינו שמשון וראיתי שגם הוא העתיק התוספתא בנוסחא שכתבתי. והיא הנוסחא הנכונה' ע"כ.

וכן כתב הרמב"ן בפירושו על התורה (פרשת 'ראה') ודחה דברי רבי אברהם בן עזרא בזה.

ומרן הבית יוסף 'חשן משפט' (סז), הביא תשובת הרמב"ן הנ"ל וכתב על זה: **"וכן המנהג פשוט בארץ ישראל לכתוב הפרוזבול בערב ראש השנה של מוצאי שביעית, שאין השביעית משמטת אלא בסופה. וכן נהג מורי הרב הגדול רבינו יעקב בירב זצ"ל"**.

וכן פסק מרן בשלחן ערוך (חו"מ סז ל). וכן פסק בשו"ת הרדב"ז (וה ב אלפים ורלח).

ושם הביא בשם הרשב"ץ שכתב: **"אין כותבין אותו (הפרוזבול) אלא עד סוף שנה ששית. נכנסה שנה שביעית אע"פ שאין משמטת עדין אלא בסופה אפ"ה אין כותבין"**.

וכתב, שיש לתמוה עליו, שמכיון ש'שביעית משמטת בסופה', למה לא יכתבו פרוזבול בשביעית.

ועוד הלוואה של שנה שביעית - מה תהא עליה?!

ועוד, שכל שהפרוזבול מאוחר יותר למלוה, הוא מועיל יותר לכל ההלוואות שקדמוהו וכמו ששנינו (שביעית' י ה): **"פרוזבול המאוחר כשר"**.

ולכן, אדרבה, אם כותב הפרוזבול בסוף שנה שביעית הוא מועיל לכל ההלוואות. וכן ראוי להורות. וכן נהגו.

ואף על פי שהגאון רבי זלמן ב'שלחן ערוך' שלו ('הלוואה' לו) כתב, שזמן כתיבת הפרוזבול לכתחלה בסוף השנה הששית, בערב ראש השנה השביעית ואם לא עשה פרוזבול בסוף השנה הששית יעשה בשנה השביעית עד סופה. זהו כנראה, כדי לחוש לדעת הרא"ש ו'העיטור'. אולם אנו אין לנו בזה אלא דברי מרן ה'שלחן ערוך'. וכמו שכתב גם כן בשו"ת 'חתם סופר' (חשן משפט נ) אודות תלמיד אחד שרצה להחמיר לעשות פרוזבול בסוף השנה הששית לחוש לדעת 'בעל העיטור' והרא"ש. והשיב לו: **"אנא עובדא ידענא, כי מורי ורבי הגאון החסיד רבי נתן אדלר זצ"ל,**

עשה פרוזבול רק בסוף השנה השביעית היא שנת תקמ"ד לפ"ק ואני יודע בבירור שלא עשה פרוזבול בסוף השנה הששית שהיא שנת תקמ"ג, כי ממש לא זזה ידי מתוך ידו לדעת כל דרכיו מוצאיו ומובאיו ומכל שכן שידוע שכל הפוסקים חולקים בזה על דברי העיטור והרא"ש וכבר כתב בתשובת הרמב"ן שנוסחא משובשת נזדמנה לו לבעל העיטור בתוספתא. ולכן אין צורך לעשות פרוזבול אלא בסוף השנה השביעית"

ודע, שהכותב פרוזבול בחדש אלול של סוף שנת השמטה, אפילו אם חזר והלוה בסתם לאחרים לאחר שכתב הפרוזבול, לפני ראש השנה של מוצאי שביעית, בכל זאת אינו צריך לכתוב פרוזבול אחר כדי שלא תשמטנו שביעית, כי מאחר ש'סתם הלוואה שלשים יום' וכמו שדרשו חז"ל מהכתוב (מכות ג), הוי כאילו קבע לו זמן ולא קרינן ביה השתא **"לא יגש"**, כפי מה שפסקו התוספות (מכות ג): בדין: **"המלוה את חברו לעשר שנים, אין שביעית משמטתו"**.

ואף על פי שלבסוף, כשיגיע זמן פרעון חובו, הוא בא לידי נגישה, הרי על כל פנים עתה אינו יכול לנגשו, כיון שטרם הגיע זמן פרעון חובו. וכן פסקו הרמב"ן והריטב"א והרא"ש (שם). וכן פסק בשו"ת הרשב"א המיוחסות להרמב"ן (רנו). ובשו"ת הרשב"ץ (ב צט). וכן פסקו ה'טור' ו'השלחן ערוך' 'חשן משפט' (סז י).

ואם כן, הוא הדין לסתם הלוואה שהיא שלשים יום, נחשב כאילו קבע לו זמן שיפרענו לאחר ראש השנה של מוצאי שביעית. וכן מבואר בהדיא ב'אור זרוע' (ב עבודה זרה קכג).

וראה בספר 'בן איש חי' (שנה א סוף כי תבוא) שכתב: **"יש מתחסדים שאחר שכותבים פרוזבול מלויים מחבריהם סך עשר אגורות או יותר, שעל זה לא חל הפרוזבול, הואיל וההלוואה נעשתה אחר כתיבת הפרוזבול ולאחר ראש השנה כשיבואו לפרוע החוב לא יקבלו המלוים את החוב מהם ויאמרו כלשון המשנה: 'משמט אני' וכן הנהגתי פה עירנו"**. ע"כ.

ולפי האמור, צריך שיקבעו זמן הפרעון של החוב לפני ערב ראש השנה, כדי שהשביעית תשמט את ההלוואה, הואיל וקרינן ביה: **"לא יגש"**. ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

שידוכים באמונה
ואברים בין שאלות

משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי

רוצים שנעזור לכם למצוא את זיווגכם?
 רוצים שנברר הרהיב פרוטקט לאמצעכם?

הרשותנו נציגים רבים
 ברחבי הארץ יעילים ונאמנים
 שיעשו הכל כדי שתפיו ארוצים

כי אצלנו הסיד משדכים באמונה

אמינים והצליחות

1599-500-811

מרפאת שיניים שן וחסד
נוסד בשנת 1982

בדיקה ויעוץ
 מקצועי ללא
 תשלום

כתר חרסינה 570 ש"ח

שתל 490.1 ש"ח ♦ תותבת 590.1 ש"ח

תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח

ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק

03-5794757 ♦ 052-8448443

שעורי נ"ט

דברי תורה שנת ה'תש"פ
 תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ
 תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ
 תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ
 תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ תש"פ

לפרסום צלצל

03-6762226

יעמדו על הברכה

- שלום דב בער בן עזית
 לוויג, פרנסה, בטחון בה' ולשמחה
- יצחק חי יוסף חיים בן זהבה
 להצלחה בנייתו בהשתלת לב
- נורית שרה בת ברכה
 לרפואה שלמה מהרה
- יוסף בן דליה
 זוהה הגון מהרה והצלחה בחיים
- גליה בת רבקה
 לזווג הגון מהרה השנה
- אהוד בן חביבה
 לחזרה בתשובה, פרנסה בשפע
 בריאות והצלחה
- הרס בת ליאורה לרפוש
 ומשה בן מרים
 לרכישת דירה חדשה
- לע"ג מכלוף בן ששון
 וששון בן נימון
- מארקו בן אלירה
 יזכה לעלות ארצה
 עם כל משפחתו בקרוב
- סטפאנו בן פראנקה
 יצליח בכל עסקיו

דרושים עורכי סאונד ווידאו!!!

שלח קורות חיים לפקס:
03-6768855

**ממשיכים...
 לא לאכול! מוצרי
 'עלית - שטראוס'**

מאלטי חוויה של טעם ובריאות

- טבעית
- בריאה
- מכילה ויטמינים ומינרלים
- 35 קלוריות בלבד (ל-100 מ"ל)
- ללא אלכוהול

חכמינו ז"ל וגדולי רבותינו,
מהרמב"ם ועד פוסקי דורנו,
הצביעו על סגולותיו הבריאותיות
של משקה הבירה "מי שעורים" בלשונם.
מאלטי – לחיים ולבריאות!

מאלטי
בירה מאלט שחורה